

Tale til Skivehus Rotary Klub om Nepal
den 27. juli 2000
af Kaji Sherpa, Nepal

Kære hr. præsident.
Mine damer og herrer.

Først vil jeg takke Rotary Klubben mange gange fordi jeg her får lejlighed til at introducere Nepal. Nepal er et land uden adgang til havet som ligger mellem Kina og Indien. Fysisk er Nepal fire gange så stort som Danmark og med en 5 gange større befolkning, men med en gennemsnitsindkomst pr. person på kun DKR 1.000. Jeg mener, den danske gennemsnitsindkomst er DKR 180.000.

Jeg vil her fortælle jer noget om de politiske forhold fra fortid til i dag. Jeg vil også her præsentere holdningen til vor regering og forfatning fra et alment synspunkt.

For ca. 400 år siden var der mange små kongeriger i Nepal. Kongedømmet kaldt Liglig er en af dem, hvor kongen sædvanligvis blev valgt ud fra løbekonkurrencer. Den hurtigste løber plejede at blive konge i det kongerige for et år, og der blev holdt løbekonkurrencer igen næste år for valg af en ny konge.

I den periode var der en krig mellem muslimer og hinduister i det nordlige Indien. Mange Braminer og Chetrier fra det nordlige Indien flygtede ind i Nepal i eksil. Nogle af dem nåede Liglig. Disse Braminer og Chetrier fik tilladelse til at deltage i løbekonkurrencen. Den oprindelige befolkning troede, at den stærkeste og tungeste mand ville vinde løbet, så de plejede at spise godt for at blive stærke, men de kloge Brahminere trænede meget og vandt løbet. Derefter stoppede de indiske Brahminere systemet med løbekonkurrencerne for valg af konge og begyndte at regere for altid. Så begyndte de at udvide deres kongerige, idet de mente, at Nepal skulle blive ét kongerige og stærk nok til at forsvare sig mod Tibet, Kina og Indien. Men de farligste var briterne, som regerede i Indien.

For 250 år siden begyndte så en konge i Gorkha, der hed Priviti Narayan Shah at forene de små kongeriger til et kongerige, og det lykkedes for ham. Derfor er der stadig en konge fra Shah familien i Nepal i dag. For ca. et hundrede år siden tog premierministeren al magt fra kongen og begyndte at udøve politisk magt, og kongen fik ikke tilladelse til at have kontakt med folket. Kongen havde overhovedet ingen magt. Der var kun en skole i Katmandu, hvor kun premierministerens familie (Rana) kunne få uddannelse. Hvis folk prøvede at læse, fik de fingrene hugget af. De var bange for, at hvis folk blev uddannede, så kunne de ikke bevare den fuldstændige magt.

Min bedstefar plejede at fortælle sin livshistorie og om landsbylederen. Det siges, at der overhovedet ingen regler var på den tid. Magt var ret på den tid i Nepal. Hvis landsbylederen indkaldte folk til at arbejde på hans gård, så måtte landsbyboerne forlade deres arbejde og skulle arbejde for lederen uden betaling. Hvis de ikke kom til arbejdet, så sendte lederen sine folk at ødelægge deres ejendom.

Mange nepalesere plejede at rejse til den indiske og engelske hær for at blive Gorkha-soldater. Når disse soldater kom tilbage til deres hjem, bragte de mange penge og guld med sig. Den store leder i byen sendte så sine folk for at stjæle fra disse soldater. De dræbte endda soldaterne og tog deres ejendom.

Lederne kunne gøre, lige hvad de ville. Hvis der var skænderier eller kampe mellem folk, gik de til lederen for at få retfærdighed. Lederen straffede så dem han fandt skyldige så slemt, at de plejede at dø kort efter afstrafningen.

Politiske partier var strengt forbudt. Mange mennesker, som kæmpede for demokrati blev henrettet. Men nogle nepalesere etablerede politiske partier i Indien. Kongen kontaktede hemmeligt disse partier og støttede dem. For 50 år siden gjorde kongen og de politiske partier i fællesskab oprør mod Rana regeringen og kæmpede for demokrati. Og det lykkedes dem at overvinde Rana regeringen.

Kong Tribhuvan, som kæmpede for demokrati, døde i 1954, og hans søn kong Mahendra blev konge af Nepal. Men selv om han ikke var så glad for demokrati i 1959, var der et valg til regering og det blev dannet af et politisk parti. De etablerede et parlamentarisk system. I 1960 tog kong Mahendra al magten fra regeringen valgt af folket og forbød politiske partier. Han nedlagde det parlamentariske system og etablerede systemet kaldet Panchayat, hvor kongen udøver al magt.

I 1989 kæmpede folket igen for demokrati, og mange mennesker mistede livet. Politiet udsatte de demokrati-kæmpende for utålelig tortur, men de fortsatte kampen for demokrati. Endelig accepterede den nuværende

konge – kong Birendra – det parlamentariske flerparti system i 1990. Vi har nu en ny forfatning, som er sammensat af to politiske partier og kongens repræsentanter i fællesskab.

Her vil jeg gerne ganske kort præsentere elementerne i forfatningen for kongeriget Nepal 1990.

Nepal som et hinduistisk kongerige.

Flerparti system.

Parlamentarisk system.

Forfatningsmæssig monarki.

Uafhængig dommerstand.

Fundamentale rettigheder.

Disse er hovedelementerne i vor nylig dannede forfatning. Det siges at forfatningen er demokratisk, og at der er demokrati i Nepal.

Men hvis jeg ønsker at præsentere forfatningen ud fra almindelige menneskers synspunkt, er der ikke demokrati. Da forfatningen blev dannet, samlede de forslag fra folket, men det politiske parti og kongens repræsentanter ignorerede forslagene og erklærede landet et hinduistisk kongedømme, hvilket ikke er spiseligt/tåleligt i det 21. århundrede. Landet skulle være verdsligt og demokratisk. Efter erklæring om demokrati skulle der afholdes valg til forfatningsdannelse, således at folk kan sende deres repræsentanter til dannelse af en demokratisk forfatning. Eller de skulle have spurgt folk, om forfatningen er OK eller ikke. De lod heller ikke folks repræsentanter indgå i dannelsen af forfatningen eller tog hensyn til folks godkendelse til gennemførelse af den nuværende forfatning.

Der er også mange forskellige etniske grupper og folk, der følger forskellige religioner. Der er mange etniske grupper som Tamang, Rai, Limbu, Gurung, Sherpa, Newars, Thakali, Kami, Domai, Sarki, Gaini, Thami osv., som blev unddraget ansættelser og andre chancer af den tidligere regering. Disse mennesker havde ingen chance for at udvikle deres individualitet. Under Panchayat regeringen for 10 år siden blev de tvunget til at følge Hindu religionen for at få ansættelse i regeringen. Den tidligere regering forsøgte aldrig at bygge skoler i de regioner, hvor der ikke er hinduer. Der bør derfor nu være specielle foranstaltninger, så de kan få lejlighed til at komme på samme niveau som hinduerne. Men der skaffes stadig ingen chancer for dem til at udvikle deres liv. De magtfulde hinduer ønsker stadig ingen udvikling for andre i Nepal.

Den nepalesiske regering byggede ikke skoler i fjerne områder, hvor der ingen hinduer er. Men så begyndte Sir Edmund Hillary at bygge skoler i mit distrikt, som er et af de fjerne områder i Nepal. Efter ham begyndte andre udenlandske organisationer at bygge skoler i fjerne områder over hele Nepal. Og nu har også Skivehus Rotary Klub bygget en skole i mit område, hvor det er nødvendigt. Uden hjælp fra udlandet ville der ikke være skoler i mit område, så mange tak for det. Jeres hjælp vil bringe fremtiden til den næste generation. At uddanne er den bedste måde til udvikling af demokratiet and vi er har helt sikkert behov for sådan en hjælp.

Regeringen tvang alle studenter til at studere hinduernes gamle sprog kaldet Sanskrit i skolen, hvilket er meget svært for ikke hinduer. Da jeg studerede i skolen, skulle vi læse dette sprog op til 7. klasse. Dette sprog er overhovedet ikke nyttigt for andre formål end hindu religionen. Mange studenter, der ikke var hinduer, dumpede i dette fag til eksamen og måtte gå om i samme klasse. Men når de dumpede til eksamen, ville deres forældre ikke sende dem til skole, idet de tænkte, at deres børn ikke var gode til at læse. Og forældrene mente, det var bedre at lade børnene arbejde. Nu tvinger regeringen alle studenter til at læse deres gamle sprog Sanskrit selv i gymnasiet. Dette er en hindring overfor ikke Hindu studenter, der vil opnå uddannelse. Så folk er ikke tilfredse med denne politik fra regeringen. I nogle områder af Nepal deltog studenterne ikke i eksamen. Studenter gør oprør mod denne politik.

Jeg tror I har hørt om maoist problemet i Nepal. Maoist er et politisk parti, der ikke accepterer den nuværende forfatning. De ønsker at etablere et kommunistisk system i Nepal. Og de accepterer ikke forfatnings monarki. De ønsker Nepal som et verdsligt land i stedet for et hinduistisk kongedømme. De har bedt regeringen ændre nogle artikler i den nuværende forfatning, som handler om forfatnings monarki og en hinduistisk stat. De ønskede også en lov om arbejderes ret til selskabers eller fabrikkers indkomst Men regeringen ignorerede maoisternes krav.

Så bad maoisterne befolkningen om ikke at kandidere til valg, så regeringen kan se, at folk ikke støtter regeringen. Nogle mennesker lyttede ikke til maoisterne og opstillede som kandidater til valget. Nogle af dem blev endog valgt til Komitéen for distrikt- og landsbyudvikling. Så begyndte maoisterne at dræbe disse repræsentanter fra komitéen, og maoist partiet blev kendt illegalt som parti. Så begyndte politiet at sætte mange maoist ledere i fængsel og mange af dem blev dræbt på stedet. Nogle steder blev politiet mere voldelige og offentlige folk blev tvunget til at sladre om maoister. Men maoisterne truede dem til ikke at fortælle politiet om dem. Hvis folk fortæller politiet om maoisterne, så dræber maoisterne dem. Hvis folk ikke fortæller om

maoisterne, så vil politiet torturere dem og antage dem for maoist-støtter. Folket blev offer for både maoister og politi.

For en måned siden forlod 25 mennesker fra Vest-Nepal deres hjem og rejste til Kathmandu. De lavede en sultestrejke i Kathmandu, idet de bad regeringen opretholde fred i deres område. En af mine journalist venner mødte disse mennesker og spurgte dem, om de flygtede fra maoister eller fra politiet. De sagde at politiet var mere farligt end maoisterne. Nogle steder sker det, at folk, som ikke er venlige mod hinanden, beskylder hinanden for at være maoister og misinformerer politiet. Politiet dræber de uskyldige mennesker uden bevis. Så slutter slægtninge og venner af disse uskyldige mennesker sig til maoisterne for at dræbe politiet. Således forstærkes krigen mellem maoister og politi. Indtil nu har ca. 2000 mennesker mistet livet inklusive politiet. Blandt dem 150 politibetjente, 300 mistænkte maoister og 1500 sandsynligvis uskyldige mennesker.

Maoisterne er hovedsageligt samlet i Vest-Nepal, men før jeg tog af sted til Europa blev 3 politibetjente dræbt, og 2 blev hårdt sårede i min hjemby Junbesi i Øst-Nepal. De var ikke lokale folk. De kom til Junbesi fra andre distrikter og forsvandt efter drabene på politifolkene. Regeringen har nu sendt 28 politifolk til Junbesi. Selv om maoisterne er så voldelige mod politiet, har de ikke angrebet turister. De er venlige mod turister.

En gruppe maoister kom og tilbragte en nat i min vens hus. Denne ven er også formand for landsbykomitéen. Han fortalte mig, at maoisterne forberedte maden og serverede for dem selv og for hans familie. Maoisterne tillod ikke nogen medlemmer af familien at gå ud. Næste morgen da maoisterne forlod huset, gav de min ven 200 R for at have brugt hans hus. Maoisterne bad også min ven om ikke at opstille som kandidat til valget igen.

Ca. 20 km nordvest for mit hjem er der en landsby, der hedder Kyamo. En gruppe maoister besøgte en rig mands hus og så, at den rige mand havde mange køer, og to af dem havde for nylig fået kalve. Maoisterne gav en af dem til en fattig mand i nabolaget, som ikke havde nogen ko. Maoisterne beder om gaver fra de rige mennesker, og de giver også noget til fattige folk.

Engang besluttede premierministeren at bruge militærmagt mod maoisterne. Men alle politiske partier og offentligheden gjorde oprør mod denne idé, idet de mente at dette var for grusomt og farligt. De politiske partier og folk er også bange for, at hæren da vil overmande regeringen og måske regere landet, hvis de bliver brugt mod maoisterne.

Alle politiske partier antager maoister for terrorister. De hader maoisternes voldelige aktioner, og folk kan ikke lide dem, fordi de er voldelige. Skønt et stort antal mennesker i Nepal er fattige, synes de ikke om kommunist systemet. Så jeg tror ikke, de vil få succes med at nå deres mål.

Nu vil jeg gerne fortælle jer om vort sociale system, som er meget forskelligt fra jeres. Sidste lørdag tog vi til det åbne museum her i nærheden. Der så jeg udstillingen fra stenalderen. Det ligner på mange områder Nepal, som det er nu. Folk er meget fattige. Og der er mange steder, hvor der ikke er skoler til børn. Der bruges ikke maskiner overhovedet. Børn skal arbejde for deres underhold. Sommetider giver forældrene deres børn store ansvar, som de ikke kan klare. Der er mange steder ingen hospitaler, så når der kommer turister, beder folk dem om medicin til deres børn eller dem selv. Mange kvinder dør under fødsler.

Vi har arveret efter forældre. Forældre vil overgive hus og jord til sønnerne, så sønnerne kan forsørge sig deraf. Hvis forældrene har meget formue, så vil sønnerne få den efter forældrenes død. Forældre vil finde piger til deres sønner, så der er et system for arrangerede ægteskaber. Når pigen skal bo hos hendes ægtemand, så giver forældrene, hendes slægtninge og landsbybeboerne hende penge, eller så megen ejendom, som de kan. Der er en lov, der siger, at sønnen skal få ejendommen efter forældrene, men der siges intet om kvinder. Derfor protesterer nepalesiske kvinder mod denne lov. De kræver, at de også får jord og ejendom efter deres forældre.

Når folk dør, skal der være fest for alle i landsbyen og slægtninge. Og de skal også invitere lamaen til begravelsesceremonien. Dette er meget dyrt, så hvis et familiemedlem dør, kan de få økonomiske kriser.

For få år siden plejede folk kun at sende deres sønner i skole, idet man mente, at husmødre ikke behøvede uddannelse for at passe deres børn og for at arbejde i huset. De mente, at deres døtre ville blive gift og rejse bort med deres mænd, så hvorfor bruge penge på deres uddannelse. Derfor er kvinder stadig domineret af deres mænd. Og mange mænd er dårlige og drankere, og så må kvinderne finde sig i at blive slået af deres mænd og også alene klare forpligtelserne overfor deres børn.

Kære præsident og I, som vil rejse til Nepal i efteråret, jeg byder jer meget velkommen, og jeg vil slutte mig til jer på vandringen, og jeg lover, at jeg vil vise jer mit land og folk fra mit hjemsted. Jeg vil vise jer vor kultur og vort sociale system. Jeg er sikker på, at I vil blive meget stolte over at se jeres skole i Chhumbu, og det vil også glæde jer at se, at jeres bidrag kommer til det rette sted, hvor børn har brug for det.

Dette er alt, hvad jeg kan fortælle om Nepal nu. Hvis der bliver lejlighed til det, så vil jeg komme med mere information næste gang. Jeg håber, I nød og forstod min tale. Igen mange tak til Rotary for at give mig lejlighed til at tale om Nepal og tak for tålmodigt at have lyttet til mig. Og igen mange tak for, at I hjælper mit land.

Her vil jeg gerne fortælle jer noget om min barndom, som vil give jer en forståelse af børn i Nepal. Mine forældre var landbrugere for 24 år siden, og de havde også yakokser. Min mor plejede at sætte yakokser på græs i de høje bjerge, og far plejede at arbejde på gården i landsbyen. Hun fødte mig om efteråret i en højde af ca. 3.000 m. Efter fødslen var hun syg, men hun var nødt til at blive i yak-hytten. Da hun blev kritisk syg, blev hun bragt ned til landsbyen, og hun døde 45 dage efter min fødsel. Mine bedsteforældre fik medlidenhed med mig og besluttede at adoptere mig. Mine bedsteforældre fortalte mig, at ingen troede på, at jeg kunne opflaskes, og at jeg var meget lille og svag. Men de ignorerede mig ikke og gjorde deres bedste for mit liv. Min bedstemor gav mig endog bryst, da jeg ikke havde drukket nok fra min mor. De reddede mit liv. Så sendte de mig til skole, som er en halv times gang fra huset. Da jeg gik i 5. klasse, blev min bedstefar syg. Da der ikke er et godt hospital i nærheden, og vi ikke kunne få råd til at sende ham på hospitalet i Phaplu, som er 5 timers gang fra min landsby, måtte han ligge i sengen. Han var så syg i ca. 5 måneder, at han ikke engang kunne gå på toilettet. Da han døde, havde han et slemt sår på ryggen, fordi han havde ligget så længe. Min far, som havde været i storbyen for at finde arbejde, kom hjem, da min bedstefar blev syg, og blev hjemme efter min bedstefars død. Så rejste min bedstemor til et nonnekloster – Thupten Choling kloster. Mens hun var i Thupten Choling, besøgte jeg hende meget ofte, og sommetider boede jeg der. Jeg plejede at hjælpe hende med at hugge brænde. Min far, bror og jeg plejede at arbejde hos andre, men folk gav mig kun 15 rupees om dagen, som på den tid var lig med 7 kopper te. Vi bar brænde og sten.

Men jeg og min bror blev ved med at gå i skole. Vi arbejdede meget hårdt på fridage og om morgenen og aftenen. Så afsluttede vi skolen i 1993 og tog til Kathmandu.

I begyndelsen arbejdede jeg som bærer og køkkendreng for trekking grupper. Så i 1993 tog jeg på trek med Papa Kurt og Mummy AnneMarie i 53 dage. Jeg havde et stort ønske om at fortsætte mine studier og ville gerne gøre noget for fattige mennesker for et bedre liv. Papa Kurt og Mummy AnneMarie hjalp mig med penge til mine studier, og jeg fik også et stipendium fra Edmund Hillary's Himalayan Trust. Jeg måtte leje en lejlighed i Kathmandu for at læse, men jeg havde intet køkkenudstyr eller sengetøj. Jeg havde heller ikke penge til at købe alle disse ting. Nogle penge, som jeg fik fra stipendiet, brugte jeg på bøger og skolegebyr. Så tog jeg på trek i Annapurna med fire tyskere, som også hjalp mig økonomisk med min uddannelse. Under mine studier måtte jeg også hjælpe min bedstemor økonomisk, da min far og onkel ikke tog sig af hende. Hun var min meget gamle mor, som jeg burde hjælpe, mens hun var i live. Jeg vidste, at kun ville leve i få år, og så ville jeg have mistet hende for altid. Hun havde elsket mig så meget og opdraget mig. Så jeg sparede nogle penge fra stipendiet og sendte til hende. Og sommetider arbejdede jeg, når der ikke var timer på gymnasiet, for at hjælpe hende.